



АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И
АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

Студија

**за утврдување на оправданоста за објавување јавен
конкурс за доделување дозвола за радио емитување на
локално ниво, на подрачјето на град Гостивар**

**Скопје,
февруари 2016**

СОДРЖИНА

ВОВЕД	3
1. ОПРАВДАНОСТ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ЈАВЕН КОНКУРС ОД АСПЕКТ НА ИСПОЛНУВАЊЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ЗАКОНОТ ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ.....	5
1.1. ПОСТОЈНА ПОНУДА.....	7
1.2. ПОТЕНЦИЈАЛ НА ПАЗАРОТ	12
1.2.1. ПОТЕНЦИЈАЛНА ПУБЛИКА	12
1.2.2. ПОТЕНЦИЈАЛНИ ОГЛАСУВАЧИ.....	14
1.2.3. ЕКОНОМСКИ ПЕРФОРМАНСИ НА ПОСТОЈНИТЕ РАДИОСТАНИЦИ	17
1.2.4. ПОДАТОЦИ ОД МЕРЕЊЕТО НА СЛУШАНОСТА НА РАДИОСТАНИЦИТЕ ...	19
2. ЗАКЛУЧОЦИ И НАОДИ ОД СТУДИЈАТА	21

ВОВЕД

На 27.11.2015 година, физичкото лице Илкер Јусуф од Гостивар, до Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги достави „Писмо за намери за добивање дозвола за локална радиостаница“ (наш бр.03-6776 од 27.11.2015 година). Како што е наведено во дописот, станува збор за *„локална радиостаница во Гостивар која ќе биде емитувана на следните јазици: македонски, турски, албански и англиски“*.

За да обезбеди информација дали на подрачјето на градот Гостивар има слободни фреквенции за емитување радио програма, на 02.12.2015 година, Агенцијата со допис бр. 03-6776/2 се обрати до Агенцијата за електронски комуникации (АЕК). На 21.12.2015 година, АЕК со допис бр.03-6776/3 ја извести Агенцијата дека *„Врз основа на првичната анализа од страна на Секторот за радиокомуникации утврдено е дека постои можност за доделување на фреквенција за емитување на локална радио програма на територијата на град Гостивар“*.

Согласно член 70 став 4 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги *„доколку согласно со Планот за доделување и користење на радиофреквенциите, или Планот за намена и распределба на капацитети на дигитален терестријален мултиплекс се утврди дека има слободни радиофреквенции, или капацитети Агенцијата ќе изработи студија со која ќе ја утврди оправданоста за објавување на јавен конкурс, а особено од аспект на исполнувањето на целта на овој закон, како и од аспект на потребите на публиката. За да ги утврди потребите на публиката за телевизиско или радио емитување во соодветната сервисна зона, како и за видот, односно форматот на програмските сервиси за кои треба да се објави конкурсот, Агенцијата може да спроведе јавно истражување“*.

Целите на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги се утврдени во членот 2, согласно кој со имплементацијата на одредбите на овој закон треба да се обезбеди: развој на аудио и и аудиовизуелните медиумски услуги; промовирање на слободата на изразување; развој на независната продукција; поттикнување, унапредување и заштита на културниот идентитет, јазикот и традицијата на заедниците во Република Македонија, почитување на културните и религиозните разлики, поттикнување на културата на јавен дијалог меѓу граѓаните со цел да се зацврстува заемното разбирање и толеранција за унапредување на односите меѓу различните заедници; поттикнување на творештвото,

образовниот и научниот развој; заштита на интересите на корисниците особено на малолетните лица; развој на медиумската писменост; транспарентен, независен, ефикасен и отчетен јавен радиодифузен сервис; транспарентно, независно, ефикасно и отчетно регулаторно тело во областа на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги; техничко-технолошки развој на аудио и аудиовизуелните медиумски услуги, конвергенција со електронските комуникации и услугите на информатичко општество; поттикнување и развој на конкуренцијата во аудио и аудиовизуелните медиумски услуги и реемитувањето на програмски сервиси преку јавни електронски комуникациски мрежи и развој на економијата во Република Македонија.

За да се согледа оправданоста од објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радио емитување на локално ниво на подрачјето на градот Гостивар, во оваа студија е направена анализа на постојната понуда на медиумски содржини на ова подрачје, како и анализа на пазарниот потенцијал и тоа на потенцијалната публика (вкупен број и демографски карактеристики на публиката), потенцијалните огласувачи, економските перформанси на постоечките радиостаници и податоците за нивната слушаност во претходната година.

1. ОПРАВДАНОСТ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ЈАВЕН КОНКУРС ОД АСПЕКТ НА ИСПОЛНУВАЊЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ЗАКОНОТ ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

Целта на оваа студија е да се утврди оправданоста од објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радио емитување на подрачјето на општина Гостивар, и тоа од аспект на целите утврдени во Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, како и од аспект на потребите на публиката.

На прв поглед се чини дека зголемувањето на бројот на медиуми автоматски ќе доведе до зголемување на плурализмот на медиумски содржини. Меѓутоа, поради тоа што не може да се очекува дека со зголемувањето на бројот на медиуми ќе се зголеми буџетот за огласување, туку дека истиот тој само ќе се распредели на поголем број медиуми, при одлучувањето дали ќе се распише оглас за доделување нова дозвола регулаторното тело мора да води сметка и за економскиот аспект. Ова значи дека е потребно да се има предвид и економскиот потенцијал на пазарот, во смисла на тоа да се обезбедат услови за стабилно економско работење на субјектите на пазарот, а со тоа и подигнување на квалитетот на нивната програмска понуда. Распределбата на вкупниот буџет за огласување на поголем број субјекти, секако ќе доведе до отежнување на условите за работење на постојните медиуми, што може да резултира со намалување на квалитетот на програмските содржини. Оттука, при изработката на студијата, предвид се имаше основното правило дека на пазарот треба да функционираат доволен број субјекти кои ќе обезбедат разновидност и богатство на програмски содржини и различни извори на информации за публиката, но истовремено и услови за економско развивање на субјектите. Доделување на нова дозвола е оправдано само доколку се процени дека постојните медиуми остваруваат екстра профитабилност, што би значело дека е можно зголемување на бројот на медиуми без притоа да се намали квалитетот на програмската понуда, или пак доколку се процени дека начинот на работење на постојните медиуми не овозможува оптимално искористување на потенцијалот на тој пазар, односно дека со подобро работење би се остварувала поголема профитабилност, повторно без намалување на квалитетот на програмските содржини.

На подрачјето на градот Гостивар, дозвола да емитуваат радиопрограма имаат две локални радиостаници (едната емитува програма на македонски јазик, а другата на

албански). Другиот аспект, подеднакво важен како и економскиот, кој се имаше предвид при изработката на оваа студија, е општествената функција на локалните медиуми. Нивното значење, пред сè се огледа во понудата на информации за случувањата во рамките на подрачјето што тие го покриваат, односно информациите за локалните теми, како на пример корисни сервисни информации (за водоснабдување, снабдување со електрична и топлинска енергија, прекини на сообраќајот во одредени делови од тоа подрачје), најави за културни, спортски и други случувања во подрачјето и нивното медиумско покривање, воопшто или пак сосема ретко се застапени на медиумите што емитуваат на државно ниво. Истовремено, локалните медиуми треба да претставуваат платформа каде што ќе се отвораат значајни прашања за конкретните проблеми со коишто се среќаваат граѓаните во соодветното подрачје, отворена дебата за нив и изнаоѓање начини за нивно надминување и подобрување на квалитетот на животните услови во тоа подрачје. Регулаторот во своето работење секогаш ја имал предвид мошне важната општествена функција на локалните медиуми. Во Стратегијата за развој на радиодифузната дејност во Република Македонија за периодот од 2013 до 2017 година¹, е наведено дека *„...имајќи предвид дека локалните медиуми треба примарно да водат сметка за потребите на локалната публика, Советот за радиодифузија континуирано го потенцира значењето на локалните информации...“* и дека *„...увидот во програмата на овие медиуми покажува дека само помал број меѓу нив обезбедуваат локални вести“*. За надминување на ваквите состојби, во Акцискиот план за спроведување на Стратегијата, покрај другите е предвидена и мерката *„да се мотивираат медиумите на локално и на регионално ниво да обезбедуваат информации за локални и за регионални теми и настани“*, а за остварување на оваа мерка, предвидено е *„да продолжи практиката при оценувањето на пријавите за доделување дозволи за линеарни сервиси на регионално и локално ниво повисоко да се бодуваат пријавите кои предвидуваат информации за локални и за регионални теми и настани“*. Исто така, во Стратегијата е утврдено и дека треба *„да се стимулира развојот на мултиетнички медиуми“*.

¹ Стратегијата за развој на радиодифузната дејност во Република Македонија за периодот од 2013 до 2017 година е достапна на веб страницата на на Агенцијата на следниот линк: http://avmu.mk/images/Predlog-Strategija-i-Akciski-plan_2.pdf

Во писменото барање доставено од страна на физичкото лице Илкер Јусуф од Гостивар, е наведено дека програмските содржини ќе се емитуваат на македонски, турски, албански и англиски јазик.

Во врска со целната група на којашто ќе и се обраќа овој медиум, посочено е дека „...сакаме да креираме медиум кој ќе биде отворена станица за промоција на младинската, културната и креативната заедница“.

1.1. ПОСТОЈНА ПОНУДА

Дозвола да емитуваат радиопрограма на подрачјето на град Гостивар имаат две локални радиостаници - Трговско радиодифузно друштво КОМЕТА 2000 Раде ДООЕЛ Гостивар (радио Комета) и Трговско радиодифузно друштво РАДИО ПРО-ФМ ДООЕЛ Гостивар (радио Про ФМ).

Двете радиостаници емитуваат програмски сервиси - музичко радио од општ формат. Согласно Правилникот за форматите на програмските сервиси на радиодифузерите², музички радија од општ формат се програмски сервиси кај кои емитуваната музика е од различни музички жанрови, при што ниту еден од нив не е застапен со повеќе од 70% во вкупно емитуваната музика во текот на една седмица.

Реден број	Структура	Времетраење (часови и минути)	
		Радио Комета	Радио Про ФМ
1.	Говорен дел	07:40:00	07:40:00
2.	Музика	145:00:00	145:00:00
3.	Други програмски сегменти *	15:20:00	15:20:00
	Вкупно:	168:00:00	168:00:00

**аудио комерцијални комуникации, објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми, соопштенија од јавен интерес, апели за добротворни цели, интермецо, верски програми, служби и проповеди, програми за физичка култура и рекреација, најавни и одјавни шпици, џинглови и авизо.*

Говорниот дел од програмскиот сервис, радиостаницата Комета го емитува на македонски јазик, а радиостаницата Про ФМ на албански јазик.

² Правилникот за форматите на програмските сервиси на радиодифузерите е достапен на веб страницата на Агенцијата на следниот линк:

http://avmu.mk/images/Pravillnik_za_formite_na_programskite_servisi.pdf

Според програмските концепти³ двете радиостаници во текот на една недела емитуваат по 7 часа и 40 минути говорен дел (5%) и по 145 часа музика (95%). Останатите 15 часа и 20 минути претставуваат други програмски сегменти (аудио комерцијални комуникации, објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми, соопштенија од јавен интерес, апели за добротворни цели, интермецо, верски програми, служби и проповеди, програми за физичка култура и рекреација, најавни и одјавни шпици, цинглови и авизо).

Вид	Жанр	Времетраење (%)	
		Радио Комета	Радио Про ФМ
<i>Народна</i>	Традиционална	10%	13%
	Етно/World music		
	Новосоздадена народна музика	50%	39%
	Вкупна народна музика:	60%	52%
<i>Популарна (забавна)</i>	Поп	35%	15%
	Џез		
	Блуз		24%
	Рок/Рок енд рол	5%	2%
	Електронска музика/техно		7%
	Вкупна забавна музика:	40%	48%
<i>Класична</i>			
<i>Духовна</i>			
Вкупна музика:		100%	100%

Од 145-те часа музика, што во текот на една недела ги емитува радиостаницата Комета, според видот⁴, 60% е народна музика, и тоа 10% традиционална и 50% новосоздадена

³ Програмските концепти на радио Комета и на радио Про ФМ се достапни на веб страницата на Агенцијата на следниот линк:
http://avmu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=2121&Itemid=343&lang=mk

⁴ Класификацијата на музичките жанрови и стилови е извршена согласно Националната класификација на културно наследство ("Службен весник на РМ" бр.37/06) и универзалната децимална класификација, што ги користат Министерството за култура и Народната универзитетска библиотека "Климент Охридски".

народна музика. Останатите 40% се популарна, односно забавна музика, и тоа 35% поп музика, а 5% рок/рок енд рол.

Според јазикот, најголем дел односно половина од емитуваната музика е на српски јазик, 41% на македонски и 9% на други јазици.

Јазик	Учество	
	Радио Комета	Радио Про ФМ
Македонски	41%	
Албански		58%
Српски	50%	
Турски		1%
Ромски		
Влашки		
Бошњачки		
Хрватски		
Словенечки		
Англиски		32%
Француски		1%
Шпански		8%
Португалски		
Др. јазици	9%	
Вкупно:	100%	100%

Повеќе од половина (52%) од музиката што ја емитува радио Про ФМ во текот на една недела, е народна музика, и тоа 39% новосоздадена народна музика и 13% традиционална. Останатите 48% ова радио емитува популарна, односно забавна музика, и тоа 15% поп музика, 24% блуз, 2% рок/рок енд рол и 7% електронска музика/техно.

Најголем дел од музиката (58%) е на албански јазик, 32% на англиски, 8% на шпански, и по 1% на турски и француски јазик.

Народна музика:

- **Традиционална:** изворна музика-неавторизирана;
- **Етно/World music;**
- **Новосоздадена народна музика** (новокомпонирана народна музика): новосоздадена народна музика во народен дух, турбо фолк, диско фолк, поп фолк.

Класична музика:

Средновековна, ренесансна, барокна, рококо, класика, романтизам, импресионизам, експресионизам итн.

Духовна музика:

Православна, католичка, протестантска, еврејска, исламска, будистичка, хинду, госпел - црнечки спиритуали, мантри итн.

Популарна (забавна) музика:

- **Поп:** disco, dance, hip hop, pop rock, rhythm and blues (R&B), soul, funk, rap, reggae, ska, dub итн.;
- **Џез:** ragtime, dixieland, swing, be-bop, hard-bop, cool jazz, free jazz, fusion, smooth jazz, acid jazz итн.;
- **Блуз;**
- **Рок/Рок енд рол:** rockabilly, acid rock, hard rock, punk, folk rock, psychedelic rock, progressive rock, heavy metal, new wave, hard rock, alternative rock, grunge, Britpop, indie rock, soft rock итн.;
- **Електронска музика/Техно:** house, acid, goa, trance, jungle, drum итн.

Покрај овие две радиостаници, публиката во Гостивар има пристап до програмските содржини и на четирите радиостаници што емитуваат програма на државно ниво: радио Антена 5 (музичко - говорно радио од специјализиран формат), радио Канал 77 (говорно - музичко радио со претежно информативен општ формат), радио Метрополис (музичко-говорно радио од општ формат) и радио Слободна Македонија (говорно радио со претежно информативен општ формат) и до трите програмски сервиси на јавниот радиодифузен сервис Македонско радио.

Во писмото на намери за добивање дозвола не е јасно наведено за каков формат на радиоски програмски сервис се бара да се објави јавниот оглас, но е наведено дека *„нашата радиостаница ќе биде медиум кој преку продукција на независни и објективни програмски содржини, водени токму од млади автори, ќе се обиде да понуди квалитет, диверзитет и етичност во младинското информирање, со цел да се развијат дискусии кои ќе бидат од корист за младата генерација. Нашата целна публика ќе бидат млади луѓе и сите граѓани чиј интерес е да бидат информирани за статусот на младите во општеството и кои сакаат негово подобрување“*. Оттука произлегува дека говорниот дел треба да има позначајна застапеност во вкупно емитуваната програма на оваа радиостаница.

Согласно член 9 од Правилникот за форматите на програмските сервиси на радиодифузерите⁵, форматите на радиостаниците се определуваат според два критериума:

Прв критериум: говор

Според застапеноста на говорните содржини во вкупната емитувана програма во текот на една седмица, без времето одвоено за содржините што не подлежат на класификација,⁶ радијата се делат на две групи:

⁵ Правилникот за форматите на програмските сервиси на радиодифузерите е достаен на веб страницата на Агенцијата на следниот линк:

http://avmu.mk/images/Pravilnik_za_formite_na_programskite_servisi.pdf

⁶ Согласно точка 17 од „Упатството за начинот на класификација на видовите аудиовизуелни и аудио програми“ други сегменти во хронолошкиот редослед на програмите (програмската шема) кои не се класифицираат според критериумите за определување на видовите програми се аудио комерцијални комуникации, објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми, соопштенија од јавен интерес, апели за добротворни цели, интермецо, верски програми, служби и проповеди, програми за физичка култура и рекреација, најавни и одјавни шпици, цинглови и авизо.

- Говорно радио: над 25% говорни содржини;
- Говорно - музичко радио: над 15% до 25% говорни содржини;

Од доминантните елементи на говорните содржини, пак, осмислени во одреден вид новинарска целина што исполнува – информативна, образовна и/или забавна медиумска функција, произлегуваат спецификите на говорните формати за радиото, кои може да бидат:

- говорни и говорно-музички радија од општ формат - програмски сервиси што содржат најмалку три од видовите аудио програми утврдени во точките 8, 10 и 12 од Упатството за начинот на класификација на видовите аудиовизуелни и аудио програми, при што видовите програми исполнуваат најмалку две или претежно една медиумска функција (информативна, образовна и забавна), и тие може да бидат: со најмалку две медиумски функции; со претежно образовен општ формат; со претежно информативен општ формат и со претежно забавен општ формат;
- говорни и говорно-музички радија од специјализиран формат, односно програмски сервиси што доминантно содржат еден вид аудио програма.

Втор критериум: музика

Според застапеноста на видот (народна/забавна) и на жанрот на музиката во вкупната емитувана програма во текот на една седмица, без времето одвоено за содржините што не подлежат на класификација,⁷ радијата се делат на две групи:

- Музичко – говорно радио: над 5% до 15% говорни содржини; и
- Музичко радио: до 5% говорни содржини

Од доминантните елементи на емитуваната музика (вид и жанр) произлегуваат спецификите на музичките формати за радиото, и тие можат да бидат:

⁷ Согласно точка 17 од „Упатството за начинот на класификација на видовите аудиовизуелни и аудио програми“, други сегменти во хронолошкиот редослед на програмите (програмската шема) кои не се класифицираат според критериумите за определување на видовите програми се аудио комерцијални комуникации, објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми, соопштенија од јавен интерес, апели за добротворни цели, интермецо, верски програми, служби и проповеди, програми за физичка култура и рекреација, најавни и одјавни шпици, цинглови и авизо.

- Музичко-говорни и музички радија од општ формат - програмски сервиси кај кои емитуваната музика е од различни видови и музички жанрови и ниту еден вид музика не е доминантно застапен;
- Музичко-говорни и музички радија од специјализиран формат – програмски сервиси кај кои емитуваната музика е доминантно од еден вид.

Имајќи ја предвид програмската понуда на постојните радиостаници на ова подрачје (двете се музички радија од општ формат) и информациите за планираниот концепт од доставеното писмо на намери, доколку се објави јавен оглас за доделување нова дозвола, тоа би требало да биде за програмски сервис музичко - говорно радио од општ формат.

Ова значи дека говорните содржини треба да опфаќаат најмалку 5%, но не повеќе од 15% од вкупно емитуваната неделна програма, а радиото да емитува музика од различни музички видови и жанрови, при што ниту еден вид музика нема да биде застапен со повеќе од 70% од вкупно емитуваната музика во текот на една седмица.

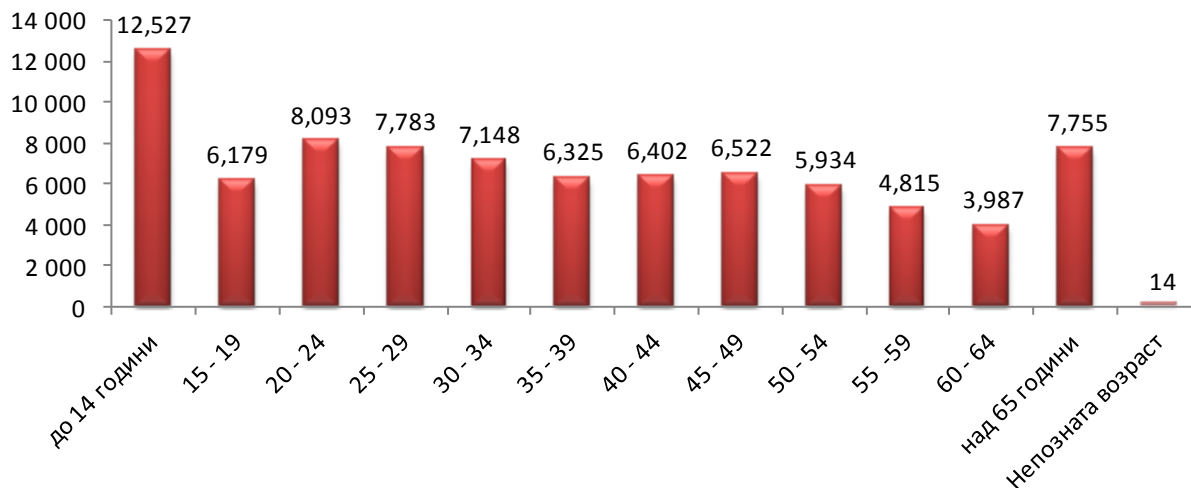
1.2. ПОТЕНЦИЈАЛ НА ПАЗАРОТ

1.2.1. ПОТЕНЦИЈАЛНА ПУБЛИКА

Според податоците од публикацијата „Процени на населението според полот и возраста, по општини и по статистички региони (НТЕС3-2007 година), 30.06.2014 и 31.12.2014⁸“ што во јули 2015 година ја објави Државниот завод за статистика на Република Македонија, вкупниот број на население во општина Гостивар на 31.12.2014 година изнесувал 83.484 жители.

Учеството на мажите и жените во вкупното население е речиси подеднакво (50,08% наспроти 49,92%).

⁸ Публикацијата „Процени на населението според полот и возраста, по општини и по статистички региони (НТЕС3-2007 година), 30.06.2014 и 31.12.2014“ е достапна на веб страницата на ДЗС на следниот линк: <http://www.stat.gov.mk/PrikaziPoslednaPublikacija.aspx?id=11>



Според возрастни групи од 5 години, помеѓу зрелото население најбројни се оние на возраст помеѓу 20 и 24 години. Со зголемување на возраста, се намалува и бројот на населението во соодветната возрастна група.

Со оглед на тоа дека не постојат понови податоци за структурата на населението според етничката припадност, во оваа Студија се користени податоците од Пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија⁹ од 2002 година. Вкупниот број на населението во Гостивар во 2002 година изнесувал 81.042 жители, наспроти 83.484 на 31.12.2014 година, односно 2.442 жители помалку.

⁹ Публикацијата „Попис на населението, домаќинствата и становите во Република македонија од 2002 година“, е достапна на веб страницата на ДЗС на следниот линк: <http://www.stat.gov.mk/Publikacii/knigaXIII.pdf>



Според етничката припадност, најголем дел од населението (67%) биле Албанци - 54.038 жители.

19% биле Македонци (15.877), а 10% Турци (7.991).

Само 3%, односно 2.237 жители биле Роми, а останатите 1% биле срби (160 лица), Бошњаци (39), Власи (15) или од друга етничка припадност (685).

Во писменото барање за објавување јавен конкурс е наведено дека програмските содржини ќе се емитуваат на македонски, турски, албански и англиски јазик, како и дека „...нашата целна публика ќе бидат млади луѓе и сите граѓани чиј интерес е да бидат информирани за статусот на младите во општеството и кои сакаат негово подобрување“.

1.2.2. ПОТЕНЦИЈАЛНИ ОГЛАСУВАЧИ

Најзначајни огласувачи на локалните медиуми се претпријатијата коишто се активни на подрачјето на кое тие емитуваат програма. Локалните медиуми ретко успеваат да обезбедат висока слушаност или гледаност, што ги прави неатрактивни за големите (национални или глобални) огласувачи, па затоа главен извор на нивните приходи е емитувањето рекламни спотови чиј нарачател се локалните претпријатија.

Во 2014 година, на подрачјето на Гостивар, биле активни вкупно 2.339 деловни субјекти¹⁰.

Најголем дел од нив, поточно 1.894 биле микро деловни субјекти¹¹, односно деловни субјекти кај кои во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата

¹⁰ Податокот е достапен на веб страницата на Државниот завод за статистика на Република Македонија, на следниот линк: http://makstat.stat.gov.mk/pxweb2007bazi/Dialog/varval.asp?ma=DelSub_Op_03AcDSbG_mk&ti=&path=../Database/StatistikaPoOblasti/DelovniSubj/AktDelovniSubjekti/&lang=18

¹¹ Распделувањето на деловните субјекти на големи, средни, мали и микро Државниот завод за статистика го врши во согласност со критериумите утврдени во Законот за трговски друштва - бројот на вработените,

година од работењето, биле исполнети следните два критериума: просечниот број на вработени, врз основа на часовите на работа, да е до 10 работници и бруто-приходот што го остварил субјектот од кој било извор да не надминува 50.000 евра во денарска противвредност.

	2010	2011	2012	2013	2014
микро	1349	1566	1887	1915	1894
мали	993	688	450	442	435
средни	12	11	13	12	10
големи	0	0	0	0	0
вкупно	2354	2265	2350	2369	2339

435 од активните деловни субјекти биле мали субјекти, односно субјекти кои во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата година од работењето, исполниле најмалку два од можните три следни критериуми: просечниот број на вработени, врз основа на часовите на работа, да е до 50 работници; годишниот приход да е помал од 2.000.000 евра во денарска противвредност; просечната вредност (на почетокот и на крајот на пресметковната година) на вкупните средства во активата да е помала од 2.000.000 евра во денарска противвредност.

Останатите десет биле средни деловни субјекти, што значи дека во секоја од последните две пресметковни години, односно во првата година од работењето, задоволите најмалку два од можните три следни критериуми: просечниот број на вработени, врз основа на часовите на работа, да е до 250 работници; годишниот приход да е помал од 10.000.000 евра во денарска противвредност; просечната вредност (на почетокот и на крајот на пресметковната година) на вкупните средства во активата да е помала од 11.000.000 евра во денарска противвредност.

годишниот приход и просечната вредност на вкупните средства по годишните сметки во последните две години (пресметковни години).



Податоците за остварениот бруто домашен производ се преземени од Државниот завод за статистика. Во периодот на изработка на оваа студија, за остварениот бруто домашен производ по статистички региони (по општини овој податок воопшто не се пресметува) на располагање се само податоците до 2013 година.

Во 2013 година, во Полошкиот регион, во кој припаѓа општината Гостивар, бруто домашниот производ изнесувал 37.735,00 милиони денари, што е 7,52% од бруто домашниот производ во Република Македонија. Овој регион, покрај општина Гостивар ги опфаќа и општините Тетово, Врапчишта, Боговиње, Брвеница, Теарце, Јегуновце и Желино. Бруто домашниот производ остварен во овој регион во 2012 година претставувал 7,29%, а во 2011 година 7,77% од вкупниот бруто домашен производ во државата.

Од вкупно 7.166 активни деловни субјекти во Полошкиот регион, 5.448 или 76,03% биле во општините Тетово (3.109) и Гостивар (2.339).

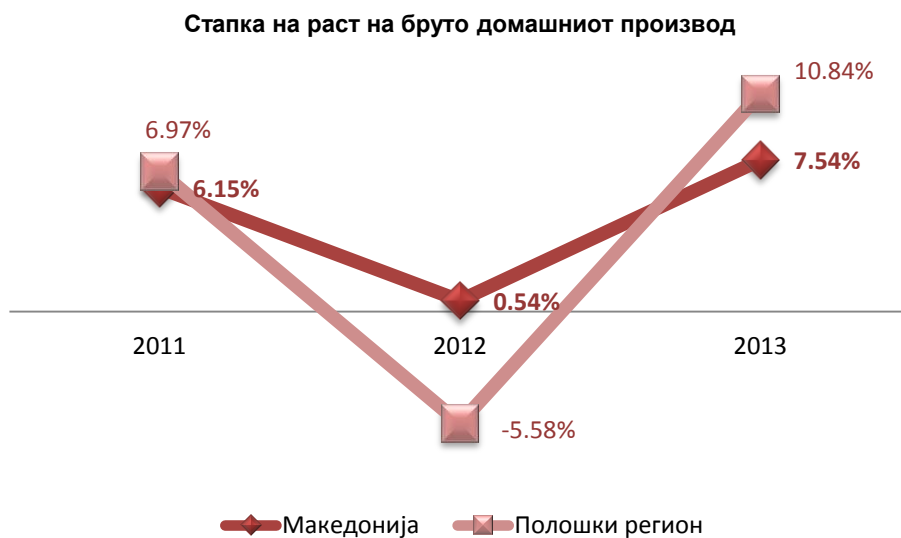
Останатите 23,97% од активните деловни субјекти биле во другите шест општини.

Број на активни деловни субјекти по општини

	2010	2011	2012	2013	2014
Тетово	3011	2921	3017	3007	3109
Гостивар	2354	2265	2350	2369	2339
Врапчишта	356	350	347	352	365
Боговиње	375	377	360	338	340
Брвеница	290	291	298	288	291
Теарце	276	287	284	290	292
Јегуновце	160	157	165	155	157
Желино	293	294	301	282	273
вкупно	7115	6942	7122	7081	7166

Во периодот од 2011 до 2013 година, стапката на раст на бруто домашниот производ во Полошкиот регион имала пониски вредности од просечната стапката на раст на бруто

домашниот производ во Република Македонија: во 2011 изнесувала 6,15%, наспроти 6,97%, во 2012 година -5,58%, наспроти 0,54%, а во 2013 година 7,54%, наспроти 10,84% стапка на раст на бруто домашниот производ во Република Македонија.



1.2.3. ЕКОНОМСКИ ПЕРФОРМАНСИ НА ПОСТОЈНИТЕ РАДИОСТАНИЦИ

Вкупните приходи што во последните три години ги остварувале радиостаниците Комета и ПРО ФМ во континуитет се зголемувале. Во 2013 година вкупните приходи на овие две радиостаници биле за 0,77% повисоки отколку во претходната година, а во 2014 година за 17.90%.



Во 2014 година, двете радиостаници што емитуваат програма на подрачјето на Гостивар, заеднички оствариле вкупни приходи во износ од 624,73 илјади денари. 74% од овој износ биле приходите на радио Комета (463,58 илјади денари), а 26% приходите на радио Про ФМ (161,15 илјади денари).

Во периодот од последните пет години, радиостаницата Комета остварила највисоки приходи во 2014 година (463,58 илјади денари), што е за 10,66% повеќе отколку во претходната година. Оваа радиостаница успеала да оствари повисоки приходи и во 2011 година (за 24,72%), а во 2012 и во 2013 година остварила помалку приходи отколку во претходната година (за 0,10%, односно за 4,4%).

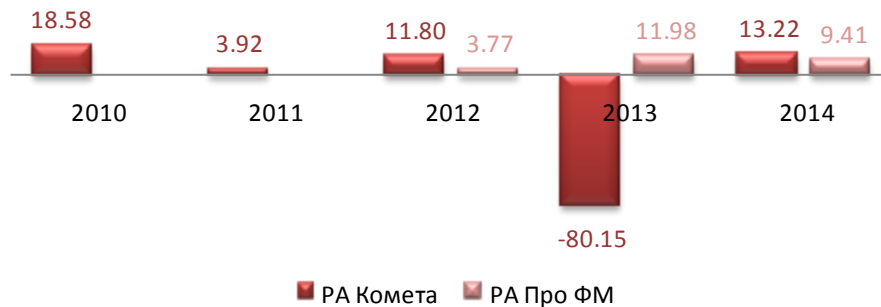


Дозволата за радио емитување (тогаш дозвола за радиодифузна дејност), на радиостаницата Про ФМ и беше доделена во 2010 година. Во првите две години од работењето оваа радиостаница не остваруваше значителни приходи. Оттогаш, од година в година вкупните приходи на овој субјект се зголемувале и тоа во 2013 за 26,91%, а во 2014 за 45,23%.

Во 2014 година, речиси целокупните вкупни приходи на радио Комета биле остварени од продажба на времето за огласување (99,83%), додека пак радио Про ФМ половина од приходите остварило од рекламирање, а половина од спонзорства.

Само во 2013 година радиостаницата остварила негативен финансиски резултат – загуба во износ од 80,15 илјади денари. Останатите четири години остварувала добивка, но ниту една година позначаен износ. Радиостаницата Про ФМ сите три години остварила добивка, но исто така, не станува збор за значајни износи.

**финансиски резултат од работењето
во последните пет години**



Податоците за економските перформанси на овие две локални радиостаници покажуваат дека тие не успеваат успешно да го искористат огласувачкиот потенцијал на овој пазар и дека веројатно нов субјект, секако со добро воден бизнис, би можел да го оптимизира приходот од огласување.

1.2.4. ПОДАТОЦИ ОД МЕРЕЊЕТО НА СЛУШАНОСТА НА РАДИОСТАНИЦИТЕ

Податоците за досегот на овие две радиостаници се обезбедени од редовните тримесечни истражувања што за потребите на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги ги спроведува истражувачката агенција Маркет вижн од Скопје¹².

Просечниот дневен досег (daily reach) претставува однос помеѓу популацијата што ја слушала радиостаницата подолго од една минута во било кој период од претходниот ден и популацијата на територијата на којашто зрачи радиостаницата.



¹² Податоците се достапни на веб страницата на АВМУ на следниот линк:
http://avmu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=871&Itemid=435&lang=mk

Просечниот неделен досег (weekly reach) претставува однос помеѓу популацијата што ја слушала радиостаницата подолго од една минута во било кој период од претходната недела и популацијата на територијата на којашто зрачи радиостаницата.

Од вкупно 1500 испитаници во ова истражување, во првиот квартал од Гостивар беа 56, а во останатите три по 55. Од вкупно 166 можни одговори, во првите три квартали, не е даден ниту еден дека во текот на претходниот ден, или во претходната недела испитаникот ја слушал радиостаницата ПРО ФМ.

	просечен дневен досег			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Радио Комета	0.00%	3.60%	1.80%	3,64%
Радио Про ФМ	0.00%	0.00%	0.00%	1,82%

Дневниот досег на радиостаницата Комета во првото тромесечие бил 0,0%, во второто 3,6% во третото тромесечие 1,8%, а во последното 3,64%. Во првиот квартал, и на прашањето „која радиостаница ја слушавте изминатата седмица подолго од една минута“, ниту еден испитаник не одговорил дека слушал радио Комета, во вториот 9,09% од нив одговориле дека ја слушале оваа радиостаница, а во третиот 1,82% од испитаниците на соодветната територија.

	просечен неделен досег			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Радио Комета	0.00%	9.09%	1.82%	9,09%
Радио Про ФМ	0.00%	0.00%	0.00%	1,82%

Од овие податоци е јасно дека радио Комета успева да привлече само мал дел од потенцијалната публика, а радио ПРО ФМ воопшто не успева во тоа.

2. ЗАКЛУЧОЦИ И НАОДИ ОД СТУДИЈАТА

Студијата е изработена за да се утврди оправданоста од објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радио емитување на подрачјето на општина Гостивар, и тоа од аспект на целите утврдени во Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, како и од аспект на потребите на публиката. При изработката на студијата, предвид се имаше основното правило дека на пазарот треба да функционираат доволен број субјекти кои ќе обезбедат разновидност и богатство на програмски содржини и различни извори на информации за публиката, но истовремено и услови за економско развивање на субјетите. Другиот аспект, подеднакво важен како и економскиот, кој се имаше предвид при изработката на оваа студија, е општествената функција на локалните медиуми - понуда на информации за случувањата во рамките на подрачјето што тие го покриваат, односно информациите за локалните теми (корисни сервисни информации, најави за културни, спортски и други случувања во подрачјето и нивно медиумско покривање), како и фактот дека локалните медиуми треба да претставуваат платформа каде што ќе се отвораат значајни прашања за конкретните проблеми со коишто се среќаваат граѓаните во соодветното подрачје, отворена дебата за нив и изнаоѓање начини за нивно надминување и подобрување на квалитетот на животните услови во тоа подрачје.

Двете радиостаници што емитуваат програма на подрачјето на општината Гостивар, според форматот се музички радија од општ формат, што значи дека музиката претставува повеќе од 95% од содржините што ги емитуваат. Во текот на една седмица, двете радиостаници емитуваат по 7 часа и 40 минути говорен дел, којшто едната го емитува на македонски а другата на албански јазик. Со доделување дозвола за радиостаница со програмски формат **музичко - говорно радио од општ формат**, публиката во ова подрачје ќе има пристап до поголем обем информации од локален карактер. Во таа смисла, при утврдување на критериумите за оценување на пријавите за учество на јавниот конкурс, регулаторот треба да ја има предвид насоката од Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за развој на радиодифузната дејност за периодот од 2013 до 2017 година *„да продолжи практиката при оценувањето на пријавите за доделување дозволи за линеарни сервиси на регионално и локално ниво повисоко да се бодуваат пријавите кои предвидуваат информации за локални и за регионални теми и настани“*. Впрочем, на ваков пристап упатува и Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, каде што е предвидено дека доколку дозволата се однесува за

телевизиско или радио емитување на регионално или локално ниво, покрај општите критериуми, како дополнителен критериум да се предвиди и понудената застапеност на програми кои ќе третираат настани, информации и други содржини од значење за подрачјето во кое ќе се емитува програмата (член 74 став 2). Подносителот на писмото за намери посочува дека е планирано оваа радиостаница програмските содржини да ги емитува на македонски, турски, албански и англиски јазик. Во подрачјето на општината Гостивар, според податоците од Пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија од 2002 година, 67% од населението се Албанци, 19% Македонци, а 10% Турци, па оттука, сосема е оправдано новата дозвола за емитување радиопрограма да биде издадена за **емитување на македонски, албански и турски јазик**, што од друга страна ја следи и насоката од Стратегијата за развој на радиодифузната дејност за периодот од 2013 до 2017 година „да се стимулира развојот на мултиетнички медиуми“.

Најзначајни огласувачи на локалните медиуми се претпријатијата коишто се активни на подрачјето на кое тие емитуваат програма. Поради ниската слушаност, овие радиостаници не се атрактивни за големите огласувачи. Во 2014 година, на подрачјето на Гостивар, биле активни вкупно 2.339 деловни субјекти, од кои 1894 биле микро субјекти, 135 мали, а останатите десет средни субјекти. Во 2013 година, во Полошкиот регион, во кој припаѓа општината Гостивар, бруто домашниот производ изнесувал 37.735,00 милиони денари, што е 7,52% од бруто домашниот производ во Република Македонија. Стапката на раст на бруто домашниот производ во Полошкиот регион имала пониски вредности од просечната стапката на раст на бруто домашниот производ во Република Македонија. Во последните три години, двете радиостаници не остварувале значајни добивки, што е пречка за инвестирање и во техничката опременост и во програмските содржини. Податоците за економските перформанси на овие две локални радиостаници покажуваат дека тие не успеваат успешно да го искористат огласувачкиот потенцијал на овој пазар и дека веројатно нов субјект, секако со добро воден бизнис, би можел да го оптимизира приходот од огласување.

Наодите од оваа студија покажуваат дека постои оправданост за објавување јавен конкурс за доделување дозвола за радио емитување на подрачјето на Гостивар, за програмски сервис музичко – говорно радио од општ формат, на македонски, албански и турски јазик.